

Produktivitetskommissionen lämnar sitt slutbetänkande

2025-10-01

Fler möjligheter till ökat välstånd

Clas Olsson

Ordförande för Produktivitetskommissionen

Varför en kommission?

- Produktivitetstillväxt är viktigt!
 - Avgörande för framtida reallöneökningar, ökat välstånd och ökad levnadsstandard
 - En liten ökning av tillväxten ger stora effekter på längre sikt
- Produktivitetstillväxten har på senare år bromsat in i Sverige och i andra länder

Områden vi behandlar

- Områden som berördes i delbetänkandet:
 - Regelförenkling, tillståndprocesser, bostäder och byggande, transportinfrastruktur, delar av utbildningsväsendet, produktivitet i offentlig sektor och skatter
- Slutbetänkandet behandlar övriga områden som vi bedömt vara viktiga för produktiviteten:
 - Kapitalförsörjning, kompetensförsörjning, konkurrens, forskning, entreprenörskap, innovationsförmåga
 - Särskilda kapitel om energiförsörjning, digitalisering, industripolitik och bostadsmarknaden
 - Mycket vikt vid offentlig sektor – stor och viktig del av ekonomin
 - Kriminalitet lyfts särskilt som ett hot mot produktivitetsutvecklingen

Våra förslag

Teknisk utveckling, forskning och innovation

- Främsta drivkraften bakom produktivitsutvecklingen
- Entreprenörskap och god företagsdynamik är viktigt
 - Fokus på goda ramvillkor för företagande
 - Se över och förändra företagsstöd, t.ex FoU-avdraget
 - Underlätta för innovativa aktiviteter: startup-visum och bättre kunskap om immateriella rättigheter
- Förslag för ökad kvalitet i forskningen och ökad spridning av forskning i samhället:
 - Ny forskningsfinansiär med förebild i ARIA och DARPA
 - Fler fristående forskningsinstitut
 - Underlätta rörlighet och samarbeten mellan akademien och andra sektorer

Digitalisering och AI

- Betydande potential till ökad produktivitet
- Näringslivet framstår som förhållandevis väl rustat medan offentlig sektor släpar efter i digitalisering
- Förslag i urval:
 - Fler STEM-utbildade och ökad tillgång till relevanta kurser vid lärosäten
 - Översyn av GDPR och ökad användning av regulatoriska sandlådor
 - Staten tar ansvar för att investera i digital infrastruktur och slå fast grundläggande spelregler för digitalisering i offentlig sektor
 - Regelverk rörande datadelning förenklas
 - Digitalisering och tillgängliggörande av data behöver vara en prioriterad uppgift för offentliga myndigheter

Konkurrens, öppenhet och handel

- Konkurrens är en viktig drivkraft för kreativ förstörelse
- Konkurrenssituationen ser överlag bra ut, men avgränsade problem kan finnas
- Läget kan dessutom förändras med teknikutvecklingen
- Stärk tillsynen och möjligheterna att åtgärda problem
 - Förbättra möjligheten att åtgärda eller förhindra konkurrensskadliga företagskoncentrationer
 - Inför ett nytt konkurrensverktyg
- Fortsätt verka för öppenhet, frihandel och en bättre inre marknad

Arbetsmarknad och kompetensförsörjning

- Arbetsmarknaden fungerar förhållandevis väl, men det finns utmaningar i form av samtidig kompetensbrist och arbetslöshet
- Förslag i urval
 - Förbättra möjligheterna för högkvalificerad arbetskraftsinvandring och för utländska forskare och doktorander att stanna i Sverige
 - Förstärk den yrkesinriktade utbildningen vid Yrkeshögskolan, yrkesprogrammen på gymnasiet och arbetsmarknadsutbildningen i Arbetsförmedlingens regi
 - Sänk den statliga inkomstskatten
 - Gör omställningsstudiestödet mer träffsäkert

Bostadsmarknaden

- Viktig för arbetskraftens rörlighet och företagens rekrytering.
- Dagens system leder till ineffektivt utnyttjande av beståndet.
- Förslag i urval:
 - Omreglerat system för hyressättning för att gradvis göra det mer efterfrågebaserat
 - En bostadsbeskattning som inte missgynnar hyresrätter

Energiförsörjning

- Tillförlitlig tillgång till energi till låg kostnad har bidragit till Sveriges produktivitetsutveckling
- Vi står sannolikt inför en kraftig ökning av elbehovet
- Energipolitiken har präglats av ryckighet och bristfällig användning av adekvata beslutsunderlag
 - En blocköverskridande överenskommelse bör ingås för att skapa långsiktig förutsägbarhet för marknadens aktörer
 - Regeringen bör gå vidare med stödsystem så att utbyggnad av energisystemet kan ske i tillräcklig takt för flera energislag
 - Prisregleringen av nätavgifterna behöver förändras så att konsumentskyddet stärks

Offentlig sektor

Den offentliga sektorn står inför stora utmaningar och produktiviteten måste förbättras. Det krävs rejäla omtag på åtminstone tre områden:

1. **Nyttjandet av privata utförare** i den offentliga verksamheten har hittills inte gett de positiva effekter som förväntades. Både Lagen om offentlig upphandling (LOU) och Lagen om valfrihetssystem (LOV) behöver reformeras i grunden och den praktiska tillämpningen i kommuner och regioner förbättras.
2. **Digitaliseringen** av offentlig sektor går för långsamt. Regeringen behöver ta krafttag för bättre digital infrastruktur, effektivare lagstiftning och automatisering.
3. **Administrationen** växer på ett sätt som hämmar kärnverksamheten. För att vända utvecklingen behöver rapporteringsbördan och perspektivträngseln minska.

Offentlig upphandling (LOU)

- Upphandlingspliktiga inköp på över 900 miljarder kronor. Små effektiviseringar kan få stort genomslag
- Förbättringsmöjligheter inom flera områden
 - Erfarenheter av tidigare upphandlingar bör i högre grad användas
 - Digitalisera inköpsprocessen och samla in uppgifter
 - Förbättra organisationen kring och genomförandet av inköp
 - Minska mängden och effektivisera överprövningar

Kriminalitet

- Kriminaliteten är ett potentiellt allvarligt hot mot produktiviteten i Sverige
- Brott begås mot företag och hotar tilliten i samhället
- Förslagen tar sikte på välfärdsbrott och företag som brottsverktyg:
 - Förändrat perspektiv kring privata utförares lämplighet att bedriva offentligt finansierad verksamhet
 - Revidera eller upphäv LOV
 - Skärpta krav för att erhålla tillstånd att bedriva offentligt finansierad verksamhet
 - Inför ett utförrarregister för privata utförare av all offentligt finansierad verksamhet
 - Insatser för att motverka användandet av bolag som brottsverktyg

Produktivitetskommissionen lämnar sitt slutbetänkande

2025-10-01